

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhó hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 15.

Jogakadémiák reformja.

A helybeli kir. kath. jogakadémia megnyitó ünnepélyén az intézet tudós, érdemes igazgatója rámutatott arra, hogy negyedszázaddal ezelőtt azon szándékból reformálták a vidéki jogakadémiákat s egészítették ki azokat teljes jog- és államtudományi karokká, hogy versenyezzenek az egyetemmel s magukhoz vonzzák a vidéki tanuló ifjúságot.

De rámutatott egyúttal arra is, hogy ugyanakkor lehetetlenné tették ezen cél megvalósítását a kötelező doktorátus behozatala által, aminek eredménye az lett, hogy a vidéki jogakadémiák csak szynlődték, kinlődtak, néhányat közülük be is csuktak, a tanuló ifjúság az egyetemre tódult, az egyetem szűk lett annak befogadására, annyira, hogy veszélyezteti magát a tanítás eredményét.

Ennek az utóbbinak az illusztrálására érdekes adatot olvasunk egy elterjedt fővárosi napilap kishirdetése között. Ez a kishirdetés, mely az illető napilap mai számában jelent meg, ime a következő:

Egyetemi

beiratkozásokat és index-aláíratásokat vidéki kollégái helyett gyorsan, rizikó nélkül, szerény honorárium mellett eszközöl *fényes összeköttetésű s ebben kiválóan gyakorlott jogász.* Megkereséseket csak élelmesen és ügyesen czímmel *sürgősen* vár a kiadóba. *Határidőkön túl* is eredményesen működik. *Jogi kolloquiumokat is eszközöl.*

Tehát a budapesti egyetemen nemcsak a beiratást végzik el a vidéken lakó jogászok helyett — még a határidőn túl is, — hanem elvégzik a kolloquálást, a felelést is.

A ki ismeri az egyetemi viszonyokat, az nem fog csodálkozni. Az ifjúság javarésze kenyér után jár, különféle irodákban dolgozik s ezzel annyira el van foglalva, hogy előadásokra bizony nem igen járhat. Egy másik része az ifjúságnak könnyelműségből kerüli az egyetemi előadásokat; a fővárosi flott, szabad életbe annyira belemerül, hogy semmi korlátot nem ismer, könnyelműen tékozolja el a szülei háztól kapott havi gázsit s legfeljebb a semester végén néz el az egyetemre, hogy indexét aláírassa vagy kollokváljon; a vizsgálatok és szigorlatok előtt néhány héttel összeszedi a dióhéjba szorított tankönyveket s a vizsgálat után — szidja a tanárok szigorúságát és kegyetlenségét.

Különb is annyian vannak egy-egy tanárnál beiratkozva, hogy ha rendszeren járnának, be sem férnének a tanterembe a hallgatók s a tanárok beirt hallgatóiknak negyedrészt sem ismerik s így nem csuda, hogy a fővárosban lakó élelmesebb jogászok — sicuti figura docet — vidéki kollégáik helyett is kolloquálhatnak.

Ilyen állapotok mellett semmiféle kötelező doktorátus nem emeli a jogi tudományosság niveauját.

Ideje azért, hogy Wlassics miniszter végrehajtsa a vidéki jogakadémiáknak régóta sürgetett és megígért reformját, még pedig abban az irányban, a melyet

legutóbbi budget-beszédje alkalmával jelentett a miniszter, hogy t. i. eltörölje a kötelező doktorátust, a melynek amugy sem volt haszna s e mellett sértő volt a birói karra és léptesse életbe az akadémiákon is letehető egységes jogi államvizsgálatot.

Az aratók uzsorása.

Az *A—ny.* egy új uzsora esetről ad hírt, mely Fejérmegyében, *Zichy-Ujfalun* történt. *Zichy* János gróf birtokán a cséplő munkások szeptember 8-án a kisasszony napi bucsura haza akartak menni, de egyet-mást előbb be akartak vásárolni. Pénzüik azonban még nem volt, minthogy a cséplést még nem végezték be, vezetőjük *Kovács* Mihály a falusi árendáshoz, *Grünbaum* Bernáthoz fordult, hogy a 45 cséplő munkásnak egyenkint 5 frtot, tehát összesen 220 frtot, kölcsönt adjon. Grünbaum Bernát jó üzletet óhajtott csinálni. Meg is adta a kívánt kölcsönt, de csak úgy, hogy minden frt után egy hét múlva 4 krt. fizessenek kamatul, a mi 220 frtnál összesen 8 frt 8 krt, egy évre 457 frt 60 krt. s több mint 200 perczentet jelent. Ezt a készülődő piszkos üzletet meghallva az uradalom egy gazdatisztje, a munkásokat *Fosics* József plébánoshoz, a nagyper-kátai szövetkezet elnökéhez utasította, a ki a gazdatiszt jóállása mellett, kamat nélkül adott az aratóknak 5—5 frtot egy hétre. Grünbaum Bernát így a szép üzlettől, melyhez hasonlót ő már többször is köthetett — ezuttal elesett és most már a hivatalos körök is tudni fogják, hogy mit tartanak Grünbaum Bernát szolid üzletéről.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Végig a Rajnán.

II.

Pompás és kényelmes gyors hajóra szálltunk Mainzban, mely egyhuzamban, reggel 1/29-től esti 8-ig vitt bennünket Kölnbe, a hajón tett rajnai ut végső célpontjához.

Hüvös szél vágott végig a hajón, mit még élesebbé tett a gyorsan futó hajó, de azért senki sem ment le a kényelmes szalonba, hanem mint a verebek a palota czifrázatai között, úgy huzódtunk meg a két hajó kémény tövében. Bingen-ig megkaptuk a reggelinket, mely kifogástalanul jó és éppen nem tuldrága. Az illuzió megcsappan, mert apró szigetek és unalmas lápos partokon kívül eleinte, úgy egy órai ut hosszát, nincs mit látni.

A paradicsom Bingenél kezdődik s a kapunál ott áll egy hatalmas Klurub. Már mesziről feltűnik, uralkod az egész domb tetőt s közeledve hozzá élesen formálódik ki a szürkés ég háttéréből.

Csakhamar a hajó jobb oldalára gyűl a turista sereg s ha a Baderkerből nem tudnók, beszédjükből is megérthetjük, hogy a »National Denkmal«, a német diadalmi szobor áll előttünk.

Óriási mű, nagyobb a müncheni Bavária szobornál. A germán géniusz ábrázolja, amint a diadalmi cserfaágat mutatja a tulpartra egyik kezével, másikkal pedig kardját markolja.

A talapzaton német katonák marcsona alakjai és allegorikus relifek díszítik az emléket.

Szép munka ez a szobor, nagy alkotás, van is jussa hozzá a németnek, hogy az elvett balpart elé diadalmi szobrot állítson, de ez az egész emlék oly kihívó valami, hogy nem tudunk attól a gondolattól szabadulni, hogy ez nem is a diadal személyesítője, hanem egy ércbe öntött »Gyere, ha mersz«.

Magam úgy éreztem, hogy, ha francia volnék, ez a szobor elég volna arra, hogy minden csepp vérembe bele égesse a revanche eszméjét.

Bingen város van a bal parton. Úgy nyolcezer körül van a lakossága, ősi város, mely már a rómaiak korában is állott. Itt van a rajnai borkereskedelem góczpontja s szembe a vonattal a leghiresebb bortermő hely: Rüdshelm és Joannisberg.

Bámulatosak ezek a szőlőhegyek. Mérédek sziklák ezek tulajdonképpen, melyeknek sok helyen alig van lejtőjük. A nép aztán falakat húz hosszan egymás felé, a falak közét meghordja földdel s így természetes borát.

Sokszor megbámultam ezeket a lépcsővé dolgozott hegyeket és úgy éreztem, hogy ez az igazi »National Denkmal«, ez a német dicsőség szobra, mert amelyik nép így tud dolgozni, az nagy, az erős, az hatalmas.

Bingenből kezdve mesék között járunk. A Rajna folyton kanyarulatokat képez a hegyek között, gondolom, úgy husz, huszonegyet. Sokszor azt gondoltam, hogy tóba futott a hajó s el sem gondolhattam, hol jutunk ki, a part

mesés szép, új kanyarulat, másféle szépség folyton fokozódottan.

Itt hatalmas fenyvessel borított hegyek képezik a partot tele kéjlakok és omladozó váromokkal, ott csupa szőlő hegyek zárják a láthatárt, melyek tövében jómódu tiszta falvak fekszenek mindkét parton, majd a régen annyira rettegett Loreley szirtekhez érünk, melyek mintha késsel vágták volna le, függőleges meredkséggel ereszkednek a felhős magasságból a tajtékzó, zugó, rohanó zöld vízbe.

Kápráztató szép, szédítően változatos.

Páratlan a maga nemében az is, hogy sehohsem magában áll a természeti szépség, hanem mindenütt ott az ember keze nyoma. Egy-egy várom a legszebb helyen óriási hatást tesz.

Hanem lassankint amilyen szép, épp olyan gyanussá válik az a sok kitünően elrendezett várom. És valóban, visszajövet volt alkalmam látni, hogy némelyik rom, hátul vendéglő, némelyik nyaraló stb.

De hát ki róná meg ezért a németet. Fő a benyomás, az illuzió s igen helyesen teszi, ha ékszerekkel látja el az ő kedvesét.

Volt alkalmam még szebbnek látni a Rajna egy részét, mint amilyen valóban. A legényegyleti kongresszus kirándulása után.

Hat fellobogózt hatalmas hajón volt elhelyezve a három ezer deputátus, kiknek érkezése lázba hozta az egész Rajna vidéket.

Este 9 óra tájt indultak el a hajók Remagenből. A városka népe kigyűlt a partra s igaz szívvvel kiáltotta a hoch-okat.

A jogakadémia megnyitó ünnepélye.

A nagyváradi kir. kath. jogakadémia tegnap d. e. tartotta megnyitó ünnepélyét, az ifjuság s a nagyváradi jogász világ élénk érdeklődése mellett.

D. e. 10 órakor akadémiai ifjuság, tanárai-val élén, a premontrei rend templomába vonult a Veni Sanctéra. A misét dr. *Némethy Gyula* akadémiai hitszónok és magántanár mondta. Veni Sancte után az akadémia dísztermébe vonultak, a hol a megnyitó ünnepély második része ment végbe. Jelen volt dr. *Bozóky Alajos* igazgatóval az egész tanári kar: dr. *Sipos Árpád*, dr. *Molnár Imre*, dr. *Persz Adolf*, dr. *Nagy Ernő*, dr. *Hoványi Gyula*, dr. *Szolcsányi Hugó*, dr. *Magyary Géza*, dr. *Némethy Gyula*.

Ott voltak a város intelligenciája közül: dr. *Beóthy László* főispán, dr. *Bulyovszky József* polgármester, *Széchenyi Jenő* kanonok, *Ritók Zsigmond* kir. táblai elnök, *Papp Miklós* pénzügyigazgató, *Pekanovits Imre* főmérnök, *Rádl Ödön*.

Zugó éljenzés közt lépett dr. *Bozóky Alajos* igazgató az emelvényre s elmondta nagyhatású megnyitó beszédét, mely egész terjedelmében a következőleg hangzik:

Tekintetes Tanári kar!
Szeretett Akadémiai Ifjuság!

A népünk fölött elszárguló és soha vissza nem térő idő ismét egy jelentőséggel teljes pillanathoz juttatott bennünket, mely inkább, mint bármely más perc komoly gondolatokat ébreszt elménkben, mély érzelmeket kelt szívünkben.

Egyenesen az Isten házából jöttünk ide, mert még mindig él bennünk az a meggyőződés, hogy bármihez fogjunk, a Mindenható áldására van szükségünk, és hogy sikerrel csak az olyan munkánk és fáradozásunk biztat, melyet az ő szent nevében kezdünk el. Már pedig mindnyájan, a kik itt egybe gyűltünk, egyértelműleg azt óhajtjuk, hogy az új tanévvel kezdődő munkánkat siker koronázza, hogy ismét egy nagy lépéssel kitűzött célunkhoz közelebb jussunk és hogy majdan ne legyen okunk ezen tanév elmúltán bánkódnunk.

Midőn tehát önöket ezen ünnepélyes pillanatban a legmelegebben és legőszintebben üd-

A hajók kifutottak a sötét vízre s mi 50 lépésnyire sem láttunk előre, oly korom sötét volt s ugyancsak aggódtunk az út veszélyessége miatt.

De nem történt baj, nem is történhetett.

Amint a folyó közepére ért hajónk és fordulni kezdett, hogy neki vágjon a kölni irányának, egyszerre mozsár ágyuk dördültek el, rakéták sivitottak százával az ég felé, hatalmas szurokba mártott szalmakötegek égtek és usztak lassan velünk a vízben s a város minden háza kivi ágítva ragyogott.

Igy volt ez az egész uton. A parton drótra aggatott lámpionok, a hajó felett szikrázó rakéták s görög tüzzel világított várromok a magasban, mintha a levegőben lebegtek volna, vörös, vagy zöld színben, a parton pedig mindenütt a lakosság apraja-nagyja, hoch-holva, kendőt lobogtatva.

Kölnben mindez fokozott mértékben várt reánk s a rakéták és ebből hulló színes csillagok oly tömege szállt fel a magasba, hogy még a Dóm is egész csucsáig beragyogva állott ámuló szemek előtt.

Ó! szép vagy Rajna, hasonlíthatlan panorámával s becsületos jó népeddel, kiknek szorgalma és katolikus öntudata elég volna egész országunknak.

Lassan talán elmosódik előttem a csodás impressió, melyet a vidék tett reám, de a nép lelkesedését, azt a bámulatos vallásos érzést nem felejttem el soha, nem azt a tanulságot, hogy csak ebben a jelzésben van az üdvösség földön és égben: »imádkozzál és dolgozzál.«

Pálffy.

vözölném, megragadom az alkalmat, hogy önökhöz, ifju barátim, néhány komoly s remélem maradandó hatású szót intézzek.

A jogi pálya, melyre önök lépni kívánnak egyike a legmagasabb élethivatásoknak, mert akik ezen a pályán működnek, az egész emberi nem tökéletesbedésén kell, hogy fáradozzanak. A joguralom létesítése, megszilárdítása, fenntartása és folytonos terjesztése nélkül ugyanis az emberi nem művelődése teljes lehetetlen. A mit a vallás tanít, amit az erkölcs az ember szívébe plántál, azt a jognak kell a véges és gyarló emberi természet adta lehetőség határai között az életbe átvinnie és megvalósítania. Hatékony eszközökkel ezen multhatatlanul elérhető célnak megtestesítésén csak a jog rendelkezik, de persze ezen eszközöknek alkalmazása csak akkor lesz áldásos, ha a joguralom megvalósítására hivatott emberek a szó legteljesebb és legnemesebb értelmében egész emberek, azaz olyanok, kik ne csak tudományokkal ragyogjanak, hanem erkölcsi tekintetben se essenek kifogás alá. Az embert esze különbözteti meg az oktalan állatoktól, de nem szabad ám feledni, hogy eszén kívül szívének is kell lennie az embernek s hogy épen a szív az, melynek sokkal nagyobb szerep jutott az emberi cselekedetek irányításánál, mint az esznek. Innen van, hogy a sokaság a lángészt csupán megbámulni, de a szívjóságot egyuttal magasztalni és követni szokta. Míg a kiváló szellemi tehetség aránylag csak ritkán akad és a kiváló szellemű emberek hatásköre is tényleges, többnyire annyira korlátolt, hogy csak kevésnek van közülök módjában szellemi nagy tehetséget bebizonyítani és teljes érvényre juttathatni, addig az egyenes jellem és lecsületesség tanúsítására mindenkinek nyílik alkalom. A kiváló szellemi tehetség kivételes isteni adomány, a szívjóság kivétel nélküli emberi kötelesség. Aki oly szerencsés, hogy mindakettőt magában egyesíti, kétségtelenül nagy szerepre van hivatva, de bizni csak azokban szoktak, utánzódnak csak azokat tartják az emberek, akik az élet bármely helyzetében nemeselveik, becsületos jelleműek, közhaznu tevékenységük és jólelkű törekvéseik által kitűnnek. »Egy marék erkölcsös élet annyit ér, mint egy véka tudomány« mondja Herbert György.* A tudás nem megvetendő, sőt arra, kivált a fiatal korban törekedni is kell, de a tudást párosítani kell a jósággal. Észtehetséget néha a legaljasabb jellemű ember is elárul, de a társadalomnak az ilyen emberek csak ártalmára vannak, mert a magok tehetségét kizárólag a saját egyéni hasznukra igyekeznek értékesíteni, az eszközökben nem válogatósak, a feljebbvalók iránt a megvetésig alázatosak, az alantabb állókkal szemben pedig az arczátalanságig gögősek és fenhéjázók, csak a saját énjükkel törődnek, embertársaik csak akkor és annyiban érnek előttük valamit, ha és a mennyiben saját önzésük kielégítésére eszközül felhasználhatják. Még elképzelni is borzasztó, hogy mi lenne a társadalomból, ha vezetői tulnyomólag ilyen aljas lelkű emberekből kerülnének ki.

Ha tehát embertársai becsülését akarják önök kivívni, mely a é sikeres munkálkodásnak elengedhetetlen alapföltétele, mindenk előtt *jellem szilárdságra* kell törekedniük, melyre kitaró szorgalom, feddhetetlen magaviselet, egyenes lelkűség, részrehajlatlanság, a cselekvésben való tapintatosság, a másokkal való érintkezésben tanúsítandó őszinteség és szeretetreméltóság által tehetnek szert. Épen most állanak önök abban a korban, melyben az egyéni jellem fejlődik. Vigyázzanak arra, hogy jó és helyes irányban fejlődjék, ne utánozzák a rossz példákat, saját magok pedig iparkodjanak másoknak minél jobb példát adni; e célból kerüljék a közönséges, önző gondolkodót és keressék föl a magoknál jobb, bölcsőbb és tapasztaltabb emberek társaságát, mert az előbbiekkal való társalgás kiöli önökben a férfiaságot, a becsvágyat, a jó, szép és nemes dolgokban való gyönyörködést, míg az utóbbiakkal való érintkezés látókörüket szélesíti, segédeszközeiket szaporítja, jó szándékait megszilárdítja s Önöket a magasabb célokra való törekvésökben buzdítja.

Leghathatósabban edzi a jellemet a *munka*, legyen az akár testi, akár szellemi munka.

* Smiles, a jellem 5. 1.

Mert nemcsak, hogy az embert engedelmességre, önuralomra, figyelemre, tevékenységre és kitarásra tanítja s őt a különleges hivatásához szükséges ismeretekkel és képességekkel fölrüházza, hanem egyszersmind megmenti őt a tunyaság átkos következményeitől is, melyeknek behatása alatt előbb-utóbb testileg és szellemileg nyomorultul el kellene vesznie. A munkához szokott ember rendszeret, okosan használja fel az időt és kitalálja a módját, hogy egyetlen perczet se szalaszson el felhasználatlanul, nem öli, hanem életre kelti az időt, és meglepedéssel tekint vissza az elmúlt időre, mely kötelességeinek hű teljesítését hívja vissza emlékezetébe.

Egy másik, nemkevésbé nélkülözhetetlen lelki tulajdonság az *akaraterő*. Nem elég tudnunk mi jó, mi rossz, hanem elég erőseknek kell lennünk arra is, hogy a rosszra csábító kísértésnek ellentálljunk. A mit a lelkiismeret szava kerüldőnek mond, azt föltétlenül el kell kerülni, itt alkunak helye nincs, egy ezredrésnyi jogtalanság is jogtalanság, ebben a tekintetben a jog nem különbözik az erkölcsötől. A ki nem fegyelmezi kellőképen akarátát, az sem a jót követni, sem a rosszat kerülni nem fogja. A szentírás is mondja »a ki pedig áll, vigyázzon, hogy el ne bukják,« csak az erős eltökélés, az akaraterő adja meg a szilárd megálláshoz szükséges bátorságot, a hol különben a legcsekélyebb engedékenység az első lépés az erkölcsi bukásra. Másoktól kérni segítséget a döntő pillanatban döröszeg, de önmagunkra nézve káros is. Arra kell magunkat szoktatnunk, hogy a saját erőnkre támaszkodjunk és a válság pillanatában ilyen segítség nélkül cselekedjünk. Segíts magadon és az Isten is megsegít!

Az akaraterő gyakorlását önmagunkon kell kezdenünk, az u. n. *önuralommal*, melylyel a bennünk szunnya-szenvedélyeket leküzdeni, vágyainkat megzabolázni, gondolkodásunkat, beszédünket, cselekedeteinket fékezni és fegyelmezni törekszünk, nehogy ezek bennünket rab-ságba ejtve, az erények gyakorlásában utunkba álljanak.

Az önuralomnak leghathatósabb támasza a *kötelességtudás*, melynek egész életünkön át kell bennünket kísérnie, kötelességeink lévén feljebbvalóink, alárendeltjeink, osztályosorsosaink, embertársaink, Isten iránt, szóval bármerre forduljunk, bárhova tekintünk, bárhol kelljen valamely erőt alkalmaznunk, vagy irányítanunk, mindenütt kötelesség int felénk, mindnyájan szolgálak vagyunk, kiknek kötelességük a reánk bízott eszközöket, tudásunkat, tehetségeinket a saját és embertársaink javára fordítani. A kötelesség teljesítésének legszebb jutalma a nyugodt lelkiismeret, míg a kötelesség teljesítésének elmulasztását nyomon követi büntetésképp a háborgó lelkiismeret. A kötelesség teljesítésétől a habozás, az ingadozás, a gyávaság tartóztatja vissza az embereket. Azon kell tehát lennünk, hogy saját akarátunkat az erkölcsi törvények iránti engedelmességre kényszerítsük, lomhaságunkat, önzésünket, élvágyunkat leküzdjük, magunkat ezen gonosz hajlamok polykarjaiból kiszabadítsuk és életünk vezérő csillagául a kötelesség teljesítését tekintjük. Ezen küzdelem nehéz ugyan, de csak kezdetben; kitarás mellett lassankint megszűnik küzdelem lenni és szokásunkká válik, a midőn azután a kötelesség teljesítését is aránylag könnyűnek, sőt kellemesnek fogjuk találni. Akárhány nagy ember egyedül a kötelesség állandó teljesítésébe helyezte minden ambícióját, minden boldogságát. Nelson tenger-nagy a trafalgani ütközet előtt lebozójelek által ezt a napiparancsot adta katonáinak: »Anglia elvárja, hogy mindenki megteszi kötelességét.« Várakozásában nem is csalódott, fényes győzelem jutott neki osztályrésztül s midőn haldoklott, ezek valának utolsó szavai: »Megtettem kötelességemet, hálát adok érte Istennek!«

Oh igen! a haza, áldott jó hazánk is elvárja mindnyájunktól, hogy megtegyük kötelességünket. Tegyük is meg, ne tartóztasson ettől vissza bennünket semmiféle más tekintet, se valóság, se nyelv-, se személy-, se vagyonbeli különbség. Legyünk egyek a hazaszeretben és bármely pillanatban készek királyunkért és hazánkért, ha kell, életünket is feláldozni.

És ezzel az 1899—1900. tanévet megnyitom.

A kötelező jogtudorság és az akadémiák.

Azonban, mielőtt e szövegekről lelépnek, legyen szabad egy, intézetünk történetében minden bizonynyal jelentős momentumot kiemelnem.

Ugyanis konstatálni kívánom, hogy ép az idén van 25 esztendeje annak, hogy többek között a nagyváradi kir. kath. jogakadémia is, négy évi tanfolyammal ellátott, teljes jog- és államtudományi karrá alakítottát át, egyedüli kizárásával a jogtudorozási és a magántanárri való képesítési jogosítványnak.

Az 1874 évi szervezeti szabályzat világosan kimondotta, hogy a vidéki jogakadémiák újjászervezésének egyik főtenenciája az volt, hogy azok tudományos karokká kibővítve, a tanuló ifjuságnak tudományos kiképzetésében egyenlőbb versenyre kelhessenek az egyetemekkel.

Intézetünknek tehát egy nevezetes fordulópont beálltával negyedszázados emléket kellene megülnie, vagyis a hogy szokás mondani, jubilálnia — ha amaz emlékezetes 1874. év nem hozott volna be még egy másik újítást, mely miatt az akadémiák fellendülésének a fentebb hangsúlyozott »főtenencia« daczára jámbor óhajtsanak kellett maradnia. Ez az újítás, értem az 1874:34. t.-cz. 5. §-a által életbeléptetett *kötelező jogtudorságot*, egyszerűben egy olyan helyzetet teremtett, mely mellett arról, hogy a jogakadémiák ezentúl az egyetemekkel egyenlőbb versenyre kelhessenek, többé szó sem lehetett, mert az ügyvédi oklevél elnyerhetésének alapföltételül szabott kötelező jogtudorság, miután azt a szervezeti szabályzat értelmében vidéki jogakadémián megszerezni nem lehetett, ezeket az intézeteket nemcsak az egyenlőbb, hanem egyáltalában mindennemű versenyből az egyetemekkel, úgyszólván teljesen kizárta. Ez az állításom nem üres frázis, hanem rideg valóság, mert elemi igazság, hogy az olyan küzdelmet, melybe a harcoló felek egyenlőtlen fegyverekkel bocsátkoznak, versenynek mondani nem lehet. Az 1874. évi újjászervezés ennél fogva nem egy szebb jövő hajnalát, hanem súlyos megpróbáltatások bekövetkezését jelentené a jogakadémiákra nézve. S ez az oka annak, a miért az újjászervezés negyedszázados évfordulója alkalmából nem ülhettünk jubileumi ünnepet. De legalább konstatálnunk kell, hogy azóta immár egy negyedszázad múlt el és hogy akadémiánk a súlyos viszonyok daczára mai napig is fennáll és megingatlanul teljesíti feladatát.

Ezen reánk nézve mindenesetre hosszú idő alatt tisztán a defentivára kellett szoritkozunk, szerényen bár, de önérzetesen elhárítanunk magunkról azt a sok méltatlan vádat, melyet ellenünk felhoztak, hogy még létjogunkat is kétségbe vonhassák és bizva ügyünk igazságában rendületlen kitartással bevárnunk, míg az életnek eltagadhatatlan és megczáfolhatatlan tapasztalatai meghozzák számunkra a fényes elégtételt.

Akadémiánk százados fennállásának az 1889. évi márczius havában lefolyt ünnepe országsszerte meleg rokonszenvet ébresztett ugyan, a miből legalább azt következtethettük, hogy a vidéki jogakadémiák ellen mesterségesen szított áramlat még sem volt általános, de azt, hogy a helyzet teljesen megváltozzék, egyelőre még hiába reméltük.

Bár tanárkarunk minden alkalmat megragadott, hogy súlyos érvekkel kimutassa a kötelező jogtudorság követelményének tarthatatlanságát, kéznél volt egy tetszetős jelszó, melylyell

minden, a kötelező jogtudorság ellen irányuló felszólalást hathatósan el lehetett simítani, t. i. az ügyvédi kar tudományos színvonalának emelése! Mintha bizony az 1874-ig kötelező jogtudorság nélkül diplomát szerzett ügyvédek tudományos színvonala alantabb állott volna és állana, mint az azóta a kötelező jogtudori czimmel pallérozott új ügyvédnemzedék, vagy mintha bírói karunk, melyre nézve elég megfoghatatlanul és elég következetlenül nem sürgették a kötelező jogtudorság megszerzését, ezentúl majd képtelen lenne az előtte ügködő magasabb kvalifikációju ügyvédek perbeszédéből az igazságot kihalászni és érvényre juttatni, hacsak szintén nem siet a jogtudori czimmet magára himet varrni.

Midőn az elnéptelenedő vidéki akadémiák ifjusága tömegesen kezdődött a fővárosba csődülni s az egyetemi jogi kar belátta, hogy a reá szakadó munka sulya alatt össze kell roskadnia, munkatársak után látott, de nem az akadémiákban kereste azokat, hanem eleintén az egyetemi jogi tanszékek szaporítását sürgette, majd pedig, midőn ez által sem volt a bajon segítve, egy *harmadik egyetem* felállításának sürgős szükségét (!) hangoztatta. Mennyi tinta pazaroltatott el ebben a kérésben! De azért az a harmadik egyetem most sincs meg és nem is lesz meg egyhamar, mert képzelt sürgőssége abban a perczen elenyészik, amelyben a kötelező doctoratus eltöröltetik. Hiszen egy elismert nemzetgazdasági elv azt tartja, hogy arra kell törekedni, hogy minél kevesebb költséggel, minél több eredményt érjük el. Ha ezt az elvet itt is alkalmazzuk, itt is meglepően fog az beválni. Sokkal kevesebb költséggel, mint amennyibe egy harmadik egyetem felállítása és berendezése kerülne, lehet a vidéki jogakadémiákat abba a helyzetbe hozni, hogy az ifjuság tudományos kiképzetésében, miként ezt az állam, a közjó érdeke is megkívánja, az egyetemekkel egyenlőbb versenyre kelhessenek, vagy szerényebb kifejezéssel élve, ennek a fontos feladatnak a teljesítésében az egyetemeknek segítségükre siessenek. Legjobb eszköz pedig erre az a várva-várt törvény lesz, mely a kötelező jogtudorság egyidejű megszüntetése mellett, az akadémiákon is lehető egységes jogi államvizsgálatot fogja életbeléptetni. Ez lesz az igazi in integrum restitutiv az akadémiákra nézve, mert hiszen 1848 előtt és 1874-ig sem illette meg az egyetemet a felülvizsgálati jog az akadémiát végzett joghallgatók fölött, helyesebben a vidéki jogtanárok tanítása fölött, mert az ügyvédi diploma megszerzése nem volt a jogtudorság előzetes megszerzéséhez kötve, jelenleg pedig, midőn a vidéki jogakadémiák teljes jogi és államtudományi karokká alakították át, a melyeken csupa habilitált egyetemi magántanárok tanítanak, kiket maga az egyetem ruházott föl a *venia docendi*-vel, ilyen fölülvizsgálati jog az egyetem kezében valóságos anakronizmus, csak arra való, hogy a vidéki akadémiákat természetes fejlődésükben és hivatásuk teljesítésében mesterségesen megakassza, nem is említve, hogy a doktorátus színvonala és nimbusa az által hogy kötelezővé tétetett, meglehetősen alászállott.

Szerencsére már a fővárosi napisajtó is ugyanazt hangoztatja, a mit tanárkarunk már 25 évvel ezelőtt kiemelt, hogy t. i. a fővárosnak mesterséges fejlesztése a vidék rovására nem helyes dolog, mert megakadályozza kultúránknak egyarányos elterjesztését, holott nekünk nemcsak a fővárosban, hanem nagyobb vidéki városokban is kellenek kulturális cenztrumok, gócpontok, a mire épen ezek a mi enézett akadémiáink oly nagyon alkalmasak.

A legközelebbi jövőben nem annyira új intézmények és intézetek létesítésére, mint inkább a létezőknek egészséges fejlesztésére kell törekednünk. S ugyane meggyőződés hatja át hazai közoktatásügyünk mostani fenkölt gondolkozásu vezérét, dr. Wlassics Gyula miniszter ó nagy méltóságát is, kinek gazdag [programmjában a vidéki akadémiák korszerű fejlesztése is a legközelebbi jövőben megoldandó feladatok egyikéül szerepel.

Avval zárom be szavaimat, hogy önöket ifju barátaim! az itten kínálkozó kedvező alkalom felhasználására, szorgalmas tanulásra, ismereteik gyarapítására buzdítsam, hogy legyenek önök is, mint már annyi elődjeik, élő tanui annak, hogy a nagyváradi akadémia kulturális feladata magaslatán áll és hogy hasznos polgárokat nevel a hazának! (Éljenzés).

Ezután dr. *Magyary Géza* jogtanár lépett az emelvényre s megtartotta szigoruan tudományos felolvasását az új polgári peres eljárásról, melyet a jelenlevő jogászok és joghallgatók nagy figyelemmel hallgattak végig. Fejtegette az új peres eljárás előnyeit, tudományos és praktikus alapon összehasonlította a többi európai jogokkal.

Evangélikusok közgyűlése.

— Harmadik nap. —

A bányai ág. ev. egyházkerület *Zsilinszky Mihály* államtitkár és *Sárkány Sámuel* superintendens együttes elnöklésével ma, harmadnap is folytatta közgyűlését.

A kerületből kivált egyházmegyék a kerület alapjaiból kéri a magukra eső részt. Ezek a kérelmei, mint alaptalanok, mind elutasítandók voltak.

Steinlein grófnak, aki fáradhatatlan jótévője a selmeczi Lyceumnak s segélyét rendesen a kerülethez küldte be, de ezentúl a dunáninneni kerülethez fogja küldeni, a bányakerület a maltban tett adományaiért jegyzőkönyvileg köszönetet szavaz s nevét megörökíti.

A fegyelmi eljárásról szóló szabályrendeletet a közgyűlés némi változtatásokkal elfogadta.

Következett a *békési* egyházmegyének két indítványa. Az egyik az egyházi statisztikai adatok tüzetesebb gyűjtését kívánja, a másik azt óhajtja, hogy a *polgári anyakönyvvezetők értesítsék a lelkészi hivatalokat, mikép intézkedtek a házassulók gyermekeik vallásáról (!)* Az indítványokat felterjesztik az egyetemes konventhez.

Hosszu és érdekes vitát keltett a budapesti ág. hitv. ev. egyházak egyesítésének kérdése.

Wagner Géza dr. budapesti esperességi felügyelő azt óhajtja, hogy vegyék a dolgot békés uton ismét tárgyalás alá. Ez értelemben nyilatkozik *Kralik* felügyelő is. *Bachát* főesperes az ügyet, mint időszerűtlen, elakarja halasztani. *Osztrólczy Miklós* felszólalása után *Zsilinszky Mihály* indítványára a közgyűlés egy bizottságot küldött ki, amelynek feladata lesz a kölcsönös érdekek szem előtt tartásával módot keresni az egyesítés békés létesítéséhez.

E bizottság tagjai *Fabiny* Teofil elnökle alatt: *Rohonyi Gyula*, *Osztrólczy Géza*, *Haviár Dániel*, *Veress József*, *Petrovits Soma*, *Lankó Károly* és *Benka Gyula*.

A lelkészválasztásról szóló szabályrendelet módosításáról szóló indítványt a közgyűlés elfogadta. E módosítás főképp oda irányul, hogy ezentúl ne csak pályázás, hanem egyenes meghívás útján is eszközölhető legyen a papválasztás.

Végül a háztartási ügyeket intézték el

Ennek során a közgyűlés tudomásul vette a Baldácsy-alapról szóló jelentést és megalakította a pénzügyi-, iskolai-, jogügyi-, fegyelmi bizottságot, a számvevőszéket, a kerületi törvényeséket, a szarvasi tanító-képző ügyében kiküldendő bizottságot és az aszói leánynevelő-intézet bizottságát.

Ezzel a bányakerület befejezte tanácskozáseit s a kiküldöttek az elnökök élettelésével oszlottak szét.

Gyermekvédő kongresszus.

A *paedagógiai szakosztály* kivételével a gyermekvédő kongresszus szakosztályai folytatták tanácskozásaikat.

A *jogi szakosztály* tartotta első alakuló ülését a képviselőház I. sz. tanácskozási termében.

Dr. Székely Ferencz elnöki megnyitójában kiemelte, hogy a gyermekvédő kongresszuson Flórenczben még nem volt jogügyi osztály, de ennek felállítását a kérdések bonyolodott volta szükségessé tette.

Az elnök után dr. Neumann Ármin tartotta meg előadását; tárgya »Szükségesek-e törvényes intézkedések a szülői hatalom korlátozására, embertelen bánásmódok esetén«. Indítványait német nyelven adja elő. Az értekezlet a határozati javaslatához hozzájárul. Utána dr. Doleschal Alfréd »A törvénytelen gyermekek jogi állásának szabályozásáról« tartott előadást.

Az *orvosi szakosztályon* az előadások sorát dr. Szontágh Félix kezdte meg: A gyermekkori gümőkór prophylaxisáról. Hozzászólottak Szegő és Berend doktorok.

Majd dr. Biedert Ottó (Hagenau) olvasta fel értekezését, melynek tárgya: »Tápkisérletli állomás felállításának szükségessége, társadalmi, humanitárius és állami szempontból«. Ez után bejelentette az elnök, hogy dr. báró Rotschild Henry (Páris), távollétét családi gyász miatt menti ki. Megbízásából dr. Grósz Gyula terjeszti elő munkáját: »A táplálás hygienéje; a vegyes és mesterséges táplálásról«. Az előadásban Rotschild a természetes táplálást előnyösebbnek tartja a mesterségeségnél. Javaslatához a szakosztály lelkesedéssel hozzájárul.

Majd Politzer Alfréd tartotta meg igen érdekes értekezletét. »Az angol kór prophylaxisáról«. Kiemelte az angol kór gyakoriságát. Felhívja az orvosokat, hogy az angol kór korai felismerésére és kezelésére nagyobb gondot fordítsanak s csak így remélhető, hogy az angol kór statisztikája nem fog oly ijesztő számokat feltüntetni, mint eddig. Ezután Temesváry Rezső dr. »Gyermekvédelem a születés előtt«. Dr. Faragó Gyula ugyanarról.

Majd dr. Szegő Kálmán (Abbazia) tartja meg értekezését: »A tengerparti gyógyintézetek működése, különös tekintettel a jótékony intézetekre«. Előadó ajánlatot tesz egy, a magyar tengerparton felállítandó tengerparti gyógyintézet kreálására. — Utolsónak dr. Torday Ferencz »A görvéllykórosok s a tengeri és gyógyfürdők-ről« értekezett. Határozati javaslatához a szakosztály hozzászólás nélkül hozzájárul.

Az *emberbaráti szakosztály* dr. Dégen Gusztáv elnöklése alatt ülésezett. Fivár Ignác, a budapesti vakok intézetének igazgatója volt az első előadó. Indítványa az, hogy mondja ki a kongresszus, hogy a vakokat gyámolító orsz. egyület minden lehető módon ismertetni, ajánlani, pártolni és támogatni fogja.

A javaslatot egyhangulag elfogadták.

Azután Borbély Sándor, a váci siketnémák intézetének igazgatója tartott előadást a siketnémák gyámolítása érdekében. Indítványozza, mondják ki a siketnémákra az általános tanítókötelezettséget, állítsanak fel számukra elegendő iskolát, a hol gyakorlati munkákra tanítsák őket.

A javaslatot Gerlics igazgató azon módosításával, hogy a siketnéma szülők gyermekei árváknak tekintessenek, elfogadták.

Schäffer Károly, a siketnémák temesvári intézetének igazgatója azt indítványozza, hogy a felnőtt siketnémák érdekeinek, a hatóságokkal szemben való képviseltetésére értelmezőként minden esetben szakfőnököket alkalmazzanak.

A javaslatot hozzácsatolják Borbély indítványához.

Végül Berinza János értekezett a hülyékről s javaslatát a szakosztály elfogadta.

Ezzel a szakosztály befejezte tanácskozáseit.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Szeptember 16—17. Lóverseny.

Szeptember 18. Központi választmány ülése a városházán.

Szeptember 19. Nyugdíjbizottság ülése.

Szeptember 19. Községi jegyzők ülése.

Szeptember 20. Biharvármegye közgyűlése d. e. 9 órakor.

Szeptember 20. A biharvármegyei gazd. egyesület igazg. vál. ülése d. u. 3 órakor a vármegyei ház nagytermében.

Szeptember 20. Értekezlet a községi hitelszövetkezetek tárgyában d. u. 3 órakor a vármegyei ház nagytermében.

* **A püspöki konferencia.** A püspöki kar ma újra összeült a primási palota nagytermében, hogy félbeszakadt tanácskozáseit a kath. autonómiának, a 27-es bizottság által megállapított tervéről folytassa, de a vélemények a tervetről annyira elágazók, hogy novemberben újra egybegyűlnek tanácskozásra. Mihályi Viktor balásfalvi érsek a román gör. katolikusok nevében bejelentette tiltakozását az együttes kath. autonómia ellen. A tiltakozást nem vették tudomásul, hanem a kongresszus elé utasították. A hódolati ünnepeket elvben elfogadták, a magyar katolicizmus kilenczszáz éves évfordulóját Szt. István napkor fogják megünnepelni.

* **Füzy Szaniszló Nagyváradon.** Az irgalmasrend magyarországi főnöke: Füzy Szaniszló a helybeli rendház megvizsgálása és az épülő pénzügyi palota megtekintése végett tegnap este városunkba érkezett.

* **Személyi hír.** Dr. Schiff Ernő gyermekorvos tegnap, a most folyó gyermekvédő kongresszusra Budapestre utazott.

* **Megengedett rendjel viselés.** Ő Felsége alföldi Flott Károly alsó-lugasi tisztartóunk megengedte, hogy a királyi szerb Takova-rend V. osztályát elfogadhassa és viselhesse.

* **Uj katolikus körök.** A katolikus köröknek örvendetes szaporodásáról szól a tegnapi hivatalos lap. E szerint ugyanis a belügyminiszter ismét két katolikus körnek az alapszabályait látta el a bemutatási záradékkal. Ez a két kör, a *nyomjai* és a *török-szentmihályi* katolikus körök.

* **Weiszlovitsék új kérvénye a város ellen.** Weiszlovits Adolf és neje tudvalevőleg a kereskedelmi miniszterhez is folyamodtak, hogy a Bazár-szoros kiszélesítése miatt szükséges kisajátítását a tulajdonokban levő háznak, megakadályozzák. A miniszter a kérelmet már elutasította, Időközben egy újabb kérvényt is adtak be a kereskedelmi miniszterhez, a melyben bepanaszolják a várost. Azért folyamodtak, hogy a városnak a kisajátítási joggal elkövetett nagymértékű visszaélése (?) ellen a törvényt tartsa be a miniszter. A város megtette jelentését, mely Weiszlovitsék értesülése szerint a tényeknek meg nem felelő módon megzafolni igyekszik azt, hogy kisajátítandó ingatlanokon ipartelep van, mely kőfaragó műhely, fakoporsógyár, sirkőraktár, temetkezési vállalat s érc-koporsó üzlet már 41 év óta. A bádigos ipart már évekkkel ezelőtt beszüntették. Megemlítik

még a kérvényben, hogy a város a miniszter előtt azon adatokat említette fel, a melyeket Weiszlovitsék évekkkel ezelőtt az adókiadó bizottság előtt az adósról ellen védelmül felhoztak; — a mostani adókiadó bizottságnak pedig azon adatokat juttatta tudomására, melyeket ők a miniszterhez beadott kérvényükben előadtak. Így adójukat jelentékenyen felemelték. Kéri végül előbbi kérvényük kedvező elintézését. — A miniszter azzal küldte le az újabb kérvényt a városnak, hogy haladéktalanul értesítsék Weiszlovitsékat arról, hogy azon kérvényt, melynek elintézését sürgetik, már elintézve leküldte a miniszter. Tudvalevőleg a kérelmet elutasította.

* **Választási mozgalmak az akadémián.** Mintha csak a régi mozgalmas kortes idők, a pezsgő jogász élet évei akarnának visszatérni, úgy kezdődik a jogakadémia új éve. A választási mozgalmak kezdetüket vették, az olvasóköri elnökségre az ifjuság egy része a mult évi elnököt, Medvigy Gábor III. éves joghallgatót óhajtja újból megválasztani, tekintélyes pártja van azonban Papp János IV. éves joghallgatónak is és most mindkét párt részéről fokozott küzdelem folyik, hogy jelöltüket diadalra juttassák.

* **Közegészségügyi ülés.** Nagyvárad város közegészségügyi szakköztsége szeptember hó 19-én délután 3 órakor ülést tart a városházán. Az állati hullatemető és a gyepmester-telep áthelyezésének kérdésében mondanak véleményét.

* **Az egyforintos államjegyek beváltása.** Évekkkel ezelőtt kivonták már ugyan az egyforintos államjegyeket a forgalomból, de még talán akad egy-egy darab. A pénzügyminiszter most hirdetményt bocsájtott ki, mely szerint az egyforintos államjegyeket csak ez év december 31-éig váltják be, azontul nem. Akiknek tehát még van egyforintos bankójuk, jól teszik, ha mielőbb tul adnak rajtuk.

* **A megyei irnokok kérelme.** A megyei III. osztályu irnokoknak 450 frt fizetés mellett 60 frt évi összeget ad Biharvármegye lakbér címén. A nagyvárad lakbér viszonyok mellett pedig évi 60 frtért még egy szobás tisztességes lakást sem lehet bérelni, még a Külvárosban sem s így csekély, a megélhetésre is kevés fizetésükből kell pótolni. Sanyaru helyzetükben most kérvényt intéztek a vármegye törvényhatóságához, a melyben lakbér illetményüket évi 100 frtra felemelni kérik. A méltányos kérelmet valószínűleg teljesíteni is fogja a megyegyűlés, mivel nem nagy, csupán 440 frt több kiadásról van szó.

* **Rablógyilkosság Szolnokon.** A szolnoki rendőrség táviratilag tudotta a főkapitánysággal, hogy Moller Dániel és neje rablógyilkosságnak estek áldozatul és hogy a véres tettel Vantuk (Gyurgyik) Sándor és Nagy András péklegények vannak gyanúsítva. A nyomozás adatai szerint Vantuk Sándor gyöngyösi születésű és törvénytelen fia egy odaváló végrehajtónak. Minthogy valószínű, hogy Vantuk Gyöngyösnek vette az utját, az odaváló rendőrséget is értesítették a dologról, kérvén a legény esetleges letartóztatását. Vantuk néhány héttel ezelőtt Komáromban járt, de aztán, mint határozottan ki van derítve, megfordult Szolnokon is, még pedig a Nagy András társaságában. A nyomozás folyik.

* **Szölő tolvajok.** A premontrei-rend gazdája, dr. Pác Sándor premontrei kanonok, tegnap panaszt tett a rendőrségen, hogy a rend kertjében lévő nagy mennyiségű szőlőt lelopták. A rendőrség részéről a helyszínen megjelent Faludi Soma rendőrőrmester, aki a vizes talajban talált nyomokból megállapította, hogy a tettesek honnan mentek a kertbe s ezen az alapon csakhamar elfogta a tetteseket. Czígelt József asztalos mester három inasának

Tiszai János, Igniczki Sándor és Grósz Sándor személyében, akiknél a lopott szőlő egy részét meg is találták. A fiuk a lopást eleinte tagadták, de később beismerték, hogy két hete rendszeresen üzték a lopást. A fiuknak az idő is kedvezett, amennyiben az esős idő miatt a kertbe nem lehetett járni s így azok nyugodtan folytathatták a lopást. A rendőrség a szőlő tolvajokat szigorúan megbünteti.

* **Halálozás.** Várad-Velenczének ismét egy tevékeny polgárát ragadta el a halál, Handschuer Géza iparos tegnap éjjel élte java korában, rövid ideig tartó betegség után meghalt. Az elhunyt választmányi tagja volt a „Népkör”-nek s igazgatósági tagja a „Velencei Pizulásbank”-nak, mely egyesület ügveiben kezdettől fogva tevékeny részt vett. A „Népkör” a gyászeset alkalmából kitűzte a gyászlobogót s koszorút helyez az elhunytak sírjára. A temetés vasárnap lesz.

* **Agyonrugta a csikó.** Eleven, ügyes fiúcska volt Bihar-Püspökiben Gyenge Lajos gazdálkodó 6 éves kis fiacskája. Tegnapelőtt kiment a szülővel a szőlőbe s mikor már haza indultak, a szekérről elmaradt csikót igyekezett a fiúcska előbbre hajtani, de ez a halálát okozta. A csikó homlokra rugta s pár pillanat múlva a gyermek meghalt. Az orvosok semmi külső sérülést, még bőrhorzsolást sem konstataáltak.

* **Ki nyerte a szegedi tanyát?** A szegedi orsz. mezőgazdasági kiállítás sorsjátékánál, tudvalevőleg a főnyeremény egy 25 ezer frt értékű tanyai gazdaság volt. A teljesen berendezett tanyát Varga Károly debreczeni lakos, volt butorgyáros nyerte. Hir szerint nem reflektál a tanyára, hanem annak ellenében a 25 ezer frt készpénzt veszi fel.

* **Öngyilkos segédjegyző.** A közeli Köröstarján községben Szabó József segédjegyző már régóta buskomor volt; a szerelem bántotta, mert nem viszonzták szerelmét. A napokban szíven lőtte magát s azonnal meghalt. A hatóság megtartotta az orvosrendőri boncolást.

* **Névmagyarosítás.** Kiskoru Kohn Jakab nagybajomi lakos vezeték nevét Pártos-ra magyarosította.

* **Megyeszerte körözik.** Farkas Gáspár köröstarjáni volt lakos hetek óta eltűnt s nem találják sehol. A berettyó-újfalui hatóság különben rendőri kihágással vádolja. Megyeszerte körözik.

* **Az alagi verseny epilogusa.** Annak a tetteles inzultusnak, amelyet Kreutzbruck Zdenko főhadnagy Balázs Somán, a Pesti Hirlap sporttudósítóján egy hirlapi cikk miatt elkövetett, ma délelőtti pistoly-párbaj volt a következménye, a József főherceg lovassági lakánya lovaglótérben. Kreutzbruck főhadnagy segédei: Batthyány Elemér gróf és Halasy Nagy segédei: Balázs segédei: Kenedi Géza dr. és Dienes Márton szerkesztők voltak. Amannak dr. Farkas László volt az orvosa, emezé dr. Kovács Aladár. A párbaj föltételei: 20 lépés távolság avancze nélkül, kétszeri golyóváltás. A párbajt Halasy őrnagy vezette. Elsőnek Balázs lőtt, de nem tanált, Kreutzbruck golyója is czélt tévesztett. A második golyóváltás hasonló sorrendben történt s bár a golyók közel jártak mindkét félhez, sebesülés ezúttal sem történt. A párbajt ekkor a segédek beszüntették s a felek kibékülés nélkül távoztak.

* **Szerencsétlenség egy zsinagógában.** A leutschützi (Németország) izraelita zsinagóga a tegnapi hosszunap alkalmára egészen megtelt imádkozó közönséggel. A délelőtti egyik órájában a zsinagóga közepén levő nagy csillár leesett a mennyezetről egyenesen reá a lent ájtatoskodókra. A leesett csillár égő gyertyáitól igen sok embernek meggyult a ruhája. Ebből óriási pánik támadt. Az egész zsinagóga közönsége hanyat-homlok rohant a kijáratok felé. Különösen veszedelmes volt azok helyzete,

akiknek a karzatról kellett lerohanniok. A tolongásban 32 asszony és igen sok gyermeket agyonnyomtak. A férfiak közt is számtalan életveszélyes sebesülés történt. Még eddig nem lehetett megállapítani pontosan a halottak és sebesültek számát. A lámpa leesésének oka az volt, hogy a csavar, amely tartotta meg-lazult és nem volt képes tovább fenntartani.

* **Árvízvédelem a fővárosban.** A hosszantartó esőzések, melyek Ausztriában, Bajorországban stb. már nagy árvíz-veszedelmet idéztek elő, a főváros szakközvegeit a kellő óvintézkedések megtételére serkentették. Így többek között a magánzilipek elzárására, valamint a Duna balpartján felállítandó szivattyuk készenlétbe helyezése iránt és egyéb sürgős tennivalók a középítési igazgató által elrendel-tessenek, ki azonkívül ma délelőtti több szak-közeg kíséretében személyesen ment ki a III. kerületbe, melynek északi része leginkább és leg hamarabb lehet kitéve az esetleges árvíznek. Azonkívül a mérnöki hivatal 30-40 gépezelt és fűtőt vesz fel ideiglenesen és felhívja az illetőket, hogy az újváros háza II. em. 26. sz. a. azonnal jelentkezzenek.

* **Kádba fult gyermek.** Szörnyű módon pusztult el tegnap egy istenhegyi házmesternek a fiacskája. Az Istenhegy 7103. sz. a. villában alkalmazott Pátkai Sámuel házmester gyermeke, a kétéves Pista, ott játszadozott egy es óvizzel teli nagy kád körül. Egy őrizetlen pillanatban a gyermek beleesett a kádba és bele is fult a vízbe. Mire észrevették, már meg volt halva. A rendőrség megindította a vizsgálatot és a kis halottat a törvényszéki orvostani intézetbe vitette.

* **A rendőrség diadala.** A budapesti rendőrségnek a gyermekvédő kiállításon levő expozíciója mely főleg azt tünteti föl, hogy a toloncházban miként nevelik az elzüllött csavargó gyermekeket, általános feltűnést kelt és általános elismerésben részesül. E kiállítás iránt a kongresszus külföldről érkezett tagjai is nagy érdeklődéssel viseltetik és egyikük, Sir Miles Rhodes azzal a kérdéssel fordult Rudnay főkapitányhoz, hogy a fényképekből adjon neki is, minthogy ő e képeket szeretné otthon is bemutatni. A főkapitány természetesen készséggel eleget tett e kívánságnak.

* **Elveszett.** Kert-utcán tegnap délután 2 óra körül elveszett egy kasszakulcs. A becsületes megtaláló jutalomban részesül, ha átadja a rendőrségen.

EGYESÜLETEK.

* **Orvosgyűlés.** A nagyvárad i orvos-szövetség f. hó 15-én rendkívüli közgyűlést tartott. Konrad Márk kir. tan. elnöklétében és dr. Grósz Menyhért (titkár.) dr. Bartha János, dr. Baróthy Ákos, dr. Edelmann Menyhért, dr. Gerő Sándor, dr. Grósz Ignác, dr. Döry Ferencz, dr. Kornstein Lajos, dr. Révész Vilmos, dr. Berkovits Miklós, dr. Waldmann Béla, dr. Kulják Ágoston, dr. Weinstock, dr. Mayer László, dr. Munk Béla és dr. Nemes Áron (jegyző) szövetségi tagok jelenlétében.

Elnök indítványozta, hogy a szövetség átiratilag fejezze ki köszönetét ugy Nagyvárad előjáróságának, illetve törvényhatóságának, valamint mindazoknak, kik a szövetség kongresszusának rendezésében résztvettek és fáradoztak, illetőleg annak sikerében közreműködtek.

A közgyűlés elhatározta, hogy küldöttségileg mond köszönetet Nagyvárad város polgármestere által Nagyvárad város törvényhatóságának, (melyhez külön köszönő átiratot is intéz-nék) a kongresszus és tagjai iránt tanúsított vendégszeretetéül: Schlauch Lőrincz bibornok-püspöknél, dr. Beóthy László főispán tiszteletbeli elnököknél, a szövetség elnöksége fog tisztelegni.

Köszönetet mond továbbá a rendező bizottság elnökének: Mezey Mihálynak és általa a rend. bizottság összes tagjainak, Nagyvárad város polgárságának, mely szives vendégszeretettel fogadta a szövetségi kongresszus tagjait,

valamint a „Kereskedelmi Csarnok”-nak díszterme átengedéséért.

Öszinte háláját és elismerést fejezte ki a szövetség áldozatkész elnöke dr. Konrad Márknak, különösen dr. Grósz Menyhért titkárnak, ki *zajtalan, de annál buzgóbb és fáradhatatlan* tevékenységével és ügyszeretetével a szövetség országos kongresszusát nemcsak előkészítette, hanem annak kiváló sikerét is biztosította.

Örömmel vette tudomásul a közgyűlés, hogy a nagyvárad i szövetség tagjai által a kongresszus költségeinek fedezésére egybegyűjtött 400 frthól 175 frt maradt. Ezt az összeget a közgyűlés dr. Gerő Sándor indítványára (kinek a pénztárosi teendők eredményes ellátásáért szintén köszönetet mondtak) a szövetség országos nyugdíjalap-jára adományozta.

Végül elhatározták, hogy a nagyvárad i szövetség ügyrendje értelmében jövő hó 1-én tartandó közgyűlésen a fegyelmi tanács tagjait megválasztják.

Dr. Kélli Károlyt, ki éppen a napokban ünnepelte 60-ik születési napját, az elnök a nagyvárad i szövetség nevében szívélyes sürgönyben üdvözölte, mit a közgyűlés köszönettel tudomásul vett.

IRODALOM.

A „Ministrálás módja” című füzet jelent meg *Keszthelyen, Nádas I.* könyvnyomdájában. Összeállította: Bontz József lelkész.

E kiadás egyesíti magában mindazon előnyöket, melyeknek hasonirányu művek örvendenek. A latin szöveg ugy van írva, a mint olvasni kell. A minister gyermek teendőiről bő magyarázatot ad. E mellett a legolcsóbb a hasonló kiterjedésű kiadások között. Ára 3 krajczár. Ajánljuk a hitoktató és tanító urak figyelmébe.

Igazságszolgáltatás.

* **Szarvas helyett embert lőtt.** Mult évi augusztus hó 3-án Domonyi István péczeli földbirtokos Kalix Zoltán társaságában kiment a Péczel községhez tartozó Loczod pusztá határába szarvas lesre. Ez a terület határos lévén a gödöllői korona uradalom vaddus erdőivel, a nagyobb vadak a szomszédos dűlőkre is kijártak. A két vadász ezért jött ide, mert reménylették, hogy csakhamar kapnak szarvast puska-csőre. Várakozásukban azonban csalódtak. Kalix Zoltán hosszú várakozás után mindössze csak egy nyulat tudott löni s ezzel haza is ment. Domonyi azonban nem adta föl a reményt. Az ugarföld közepén levő bokorban meghuzódva várta tovább a szerencsét. Naplemente után, ugy esti 3/7 óra tájban Nagy Benő locsodi birtokos szintén arra a területre ment szarvas-lesre, amelyen Domonyi várakozott. Amint a szomszédos kukoriczából kilépett az ugarrá, eldördült Domonyi fegyvere s Nagy Benő halálosan találva összerogyott s pár perc múlva meghalt. Domonyi a folyamatba tett vizsgálat során beismerte, hogy ő lőtte agyon Nagy Benőt, de azzal védekedett, hogy az esthajnali szürkületben a kukoriczából kilépő alakot szarvasnak nézte s azért leshelyéről czélozva lőtt rá. A ficzkó-sörétre töltött fegyver eldördült után halk sikoltást hallott s ekkor vette csak észre, hogy szarvas helyett embert lőtt. A szerencsétlenségről nyomban értesítette a szerencsétlen áldozat családját, azután pedig önként jelentkezett a csendőrségnél.

A megindult bűnvizsgálat befejeztével gondatlanságból okozott emberölés vétsége miatt helyezte vád alá a pestvidéki törvényszék Domonyi Istvánt, akinek bűnygyében ma tartották meg a pestvidéki törvényszéknél a végtárgyalást Rónay Kamill kir. ítélőtáblai bíró elnöklété alatt. A vádhatóságot dr. Vizlendvay kir. ügyész képviseli. Vádlottat dr. Visontai Soma orsz. képviselő védte.

A tárgyalás elején a vád ismertetése után elnök elsőben özv. Nagy Benőét hallgatta ki, aki 22000 frt kártérítést kér megállapítani férje haláláért Domonyival szemben.

Utána vádlott Domonyit hallgatták ki.

Elnök: Mondja el hogyan történt az a szerencsétlenség.

Vádlott: Lesen voltam. Kalix előbb hazament, én meg kinn maradtam napnyugtáig. Este 7/7 óra tájban a kukoriczsból, amely a korona uradalom vadaserdői mellett terül el, egy alakot láttam kijönni. Én szarvasnak néztem s rálöttem. Eszem ágában sem volt, hogy ott ember járjon.

Elnök: Ellenséges viszonyban volt ön Nagy Benővel?

Vádlott: Nem.

Ezután **Kárász Gyula**, **Onodi Ferencz** és **Storoz Mátvás** vadász-szakértőket hallgatta ki a bíróság. A szakértők, akik a helyszínén szemlét is tartottak, egyhangulag arra nyilatkoznak, hogy Domonyinak feltétlenül fel kellett ismernie a kukoriczsból kilépő alakban az embert. Lehetetlen — szerintük adott körülmények között — az emberi alakot a szarvas alakjával összetéveszteni.

(A tárgyalás folyik.)

S P O R T.

Lóverseny a nagyváradai gyepen.

Ma d. u. 2 órakor veszi kezdetét az első napi lóverseny a Bóné-kut melletti legelőn. A versenybíróóság a következőkből alakult meg: gróf **Batthyány Gábor**, gr. **Károlyi Gyula**, **Szabó József**, **Szunyogh Lóránd**, gróf **Tisza István**; bíró az akadály-, gát- és sikversenyénél: **Klobusiczky Béla**; indítók: **Beöthy Pál**, **Döry László**; mázsálók: **Mesko Boldizsár**, **Pallay Lajos**; handicapper: **Wertheimstein Alfréd**; időmérő: **Cziffra Gerő**; pályafelügyelők: dr. **Cziffra Kálmán**, **Fráter Emil**; versenytitkár: **Weingartner Andor**.

A biharmegyei gazdasági egyesület minden évben összeszedgeti innen-onnan a díjakat, a lovak pedig maguktól is eljönnek megróbálni a nagyváradai gyepet. Ez évben pedig már ugyancsak ide csődültek. A **Geist**-istálló valamennyi 3 és 4 évese itt csinálja meg a próbafutást, vagy itt mulik ki végleg. Szóval a provinciális lóversenynek is van haszna, ha nem is anyagi, hanem módot nyújt, hogy egy-egy istálló illendően rukkoljon ki az alagi és kotterringbrunni versenyeken. Nem blamirozhatja magát mindenféle anyaggal. Természetes, hogy a favoritok ezek lesznek.

Fölvonul ezenkívül a nagyváradai gyepre a Vilmos-huszárezred tisztikara s elvéve néhány biharmegyei birtokos fehérhollóként.

Szó sincs róla, hogy a versenyek érdekessége így sport szempontból nő, de viszont gazdasági szempontból értéke csökken és előbb-utóbb azon veszedelem fenyegeti, ami a kolozsvári versenyt, hogy az állam **beszünteti**, úgy gondolkodván, hogy a mi nem felel meg céljának, arra kár is a pénzt költeni és ebben csak neki van igaza.

Csak néhány évvel ezelőtt is, miről könnyen meggyőződhetünk az akkori versenyek programjából, e versenyeken találkozott a megyei birtokosság. Most is itt lesz valószínűleg, de csak mint néma szemlélő, mert nem tartja érdemesnek lovaival sikra szállani sem kedvtelésből, sem pénzért.

*

A több napi esőzés után joggal várható a szép idő s ha mégis jogtalanság esnék meg a nagyváradai lóversenyen, úgy már előre is szörnyű képét festhetjük meg a Bóné-kut melletti legelőnek. A nagyváradai előkelő világ hölgytagjai elmaradnak, a tribün tátong az ürességtől, a pálya körül álló tengeri nép is hiányzani fog, a sportbarátok azonban fülleg felhuzott köpenyekben még így is kitartanak rendületlenül. Ha egyik érdekesség el is vész, a másik nőni fog, t. i. a sport érdekesség, mert az odsok a sáros talajjal tetemesen megváltoznak.

A Königswarder istálló győzelme.

A b. Königswarder versenyistálló mesés szerencsével vesz részt minden nagyobb lóversenyen. A tegnapelőtt tartott bécsi lóversenyen.

A IV. Verneuil-handicap futamnál 12 kiváló versenyló futott s a 10.000 korona első díjat báró **Königswarder Hermann Miss Jeannie**-je nyerte el. A győztes állatot Adams yockei lovagolta.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Szombat: *Faust* (opera.)

d. u. *Himfy dalai*.

Vasárnap este. *Az ördög pilulái*.

HIVATALOS.

Ellenőrzési szemlék.

A véderőről szóló 1889. évi VI. t.-cz. 55. §-a értelmében felhivatnak a város területén tartózkodó mindazon tartósan szabadságot, továbbá a tartalékhoz, honvédséghez, a póttartalékhoz és a tengerészethez tartozó védkötelesek, kik ezen évben sem katonai kiképzés alatt nem állottak, sem fegyvergyakorlaton részt nem vettek, hogy az ideai ellenőrzési szemlék és pedig a cs. és kir. 37. gy.-ezredhez tartozó nagyváradai illetőségű nem tényleges állományu katonák f. évi október hó 19-ik napján, az ugyanezen ezredhez tartozó idegen illetőségű tartalékosok f. évi október hó 20-ik napján, minden más csapattesthez tartozó védkötelesek f. évi október hó 21-ik napján a várban, a m. kir. 4-ik honvéd gyalogezredhez tartozó nagyváradai illetőségű nem tényleges állományu honvédek f. évi október hó 23-án, az idegen illetőségűek pedig f. évi október hó 24-én, más honvédsapattesthez tartozó védkötelesek f. évi október hó 25-én a honvédkieg. parancsnokságnál (Olaszi fő-utca, Markovits-ház) mindenkor reggeli 8 órakor katonai igazolványaikkal multhatatlanul jelentkezzenek.

Utószemle a hadsereg kötelékébe tartozó legénység részére november hó 13. és 14-ik napján a várban, a honvédséghez tartozók részére november hó 2-ik napján a honvédkieg. parancsnokságnál fog megtartatni.

A szemléről elmaradók a katonai fegyelmi szabályok szerint fognak büntettetni.

Nagyvárad, 1899. évi szept. 5.

Darvassy Lajos,
tanácsnok, kat. ü. előadó.

A népfelkelők jelentkezése.

Az 1893. évi XXXVII. t. cz. értelmében a város területén tartózkodó helybeli, vagy idegen illetőségű mindazon katonailag kiképzett népfelkelésre kötelezettek, kik a közös hadseregben, a hadi tengerészetben, a honvédségben, ezek póttartalékában, vagy a esendőrségnél szolgáltak, továbbá oly katonailag ki nem képzettek, kik népfelkelési (rózsaszínű) ajánlati lappal el vannak látva, évenként egyszer személyesen, vagy írásban jelentkezni tartoznak, ezennel felhivatnak, hogy a f. évben október hó 5., 6. és 7-ik napján mindenkor reggel fél 8 órakor Nagyváradon, a kisvárosháza sorozótermében, (Olaszi Fő-utca a Széchenyi szállodával szemben,) aképpen jelentkezzenek, hogy október hó 5-én, azaz 1857—1867., október hó 6-án az 1867—1877. években született és Nagyváradon illetőséggel bíró, október 7-én pedig az 1857—1877. évi szül. idegen illetőségű katonailag kiképzett népfelkelők jelentkezése fog elfogadtatni.

Ezen jelentkezést a személyes megjelenés helyett az erre jogosultak írásban teljesíthetik.

Az írásbeli jelentkezéshez a katonai ügyosztálynál Olaszi, kisvárosháza I. sz. (Széchenyi szállodával szemben) ingyen jelentkező lap kapható, melynek kitöltésére és egyéb kezelésére nézve a hivatali személyzet és a jelentkező-lapra nyomtatott figyelmeztetés nyújt felvilágosítást.

A személyes jelentkezéshez az utolsó katonai okmány (végelbocsátó levél, kilépti bizo-

nyitvány, ajánlati lap) elhozandó, az írásbeli jelentkezéshez pedig csatolandó.

Az itt tartózkodó, de (Ausztriában) a birodalmi tanácsban képviselt tartományokban és királyságokban honos népfelkelők hasonló minőségben és módzatok között tartoznak jelentkezni, mint a magyar honosok.

Ez alkalommal figyelmeztetnek a jelentkezésre kötelezett népfelkelők, hogy jelentkezési állomásukra hazautazások esetén, ha magokat a közeiknél levő népfelkelő igazolványi könyvvel a vasuti állomási pénztárnál igazolják, a katonai díjszabásban megállapított menetdíj kedvezményben fognak részesítettetni.

A jelentkezés igazolatlan elmulasztása d. 2—5, egész 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel, esetleg megfelelő szabadságvesztéssel büntettetik.

Nagyvárad, 1899. szeptember hó 5-én.

Darvassy Lajos,
tanácsnok, kat. ü. előadó.

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Irta: Neidegg, fordította: Szirtes. 98

— Ó Feri, megint a régi nótát fuvod! — felelt Áda panaszosan és apjához rohant. Apa, el akarsz engem küldeni?

Starkenbach belső zsebébe tette az iratokat és szorosán begombolta kabátját.

— Azt végezzétek el magatok között. Ha Áda vissza akar hozzád térni, Ferencz, én nem tartóztatom őt vissza; de ha nálam akar maradni, nem lehetek oly szivtelen, hogy elűzem őt.

— Hallottad Ferencz, tehetek mit a akarok...

Az ajtó hirtelen kinyílt és **Starkenbach** rohant be sápadtan, ijedten; háta mögött az inas állt zavarodott arcz kifejezéssel.

— Lipót, — nyögött a kétségbeesett, asszony, — **Venczel** borzasztó híreket hoz. — többet nem tudott mondani, tehetetlenül a karszékre rogyott és ujjal az inasra mutatott.

— **Venczel**, beszélj te, — rivalt az inasra ura, — onnan nem tudunk meg látni, semmit!

— **Looner** a kocsis itt volt, — kezdte **Venczel** remegő hangon, — és azt mondta, hogy löcsös kocsi fog, az uraság pedig siessen az istállóba, de egészen egyszerű ruhában, hogy föl ne ismerjék; ő iparkodni fog járatlan utakon a városba jutni. De siessenek ám, a gyilkos sereg már közeledik.

— A gyilkos sereg? — ismétlé **Starkenbach** elsápadva.

— A munkások. **Looner**nek a szeretője sugta meg, hogy jönnék már bunkóval és csákánnyal fölfegyverkezve.

— Fölösleges aggodalom! — válaszolá **Starkenbach**, nevetést erőltetve, — azok az éhenkórászok nem képesek erőt kifejteni.

— Nem képesek?! Egy szénteletet már meggyújtottak.

— A vezetők már közelednek, — jegyzé meg az ablakon kitékintve **Viktória**, ki anyja után szintén belépett és háta mögött néma kézsorítással üdvözölte sógorát. — Anyám, Áda jertek, öltözködjétek át!

Az asszonyok jajgatva mentek **Viktória** után, **Ferencz** is elhagyta a szobát és az istállóba sietett. A kocsiától megtudta, hogy a zsidó korcsmáját kirabolták már és a sereg nagy része ittasan orditozza, hogy most ők lesznek az uraság, az eddigi uraságot pedig majd megtanítják keztyűbe dudálni.

Ferencz sietve bezárta a kastély első kapuját és **Starkenbach** szobájába rohant, kit íróasztala előtt talált, a mint a pénzt tömöggette zsebébe. Az imént még hősködő férfit elfogta a halál borzalma. Fehér volt, mint a fal, térdei összeverődtek, egész testében remegett, mint a nyárfalevél.

Az országról mind tisztábban hallatszott a vad orditozás, rongyos alakok közeledtek a kastély kapujához. — Azok az asszonyok! az átkozott asszonyok! még ilyenkor sem tudnak elkészülni! — mormogta magában **Starkenbach**

és olyan mozdulatot tett, mintha egyedül akarna menekülni.

Abban a pillanatban megnyílt az ajtó, Viktória sötét háziruhában, anyja és Áda a szolgálók fiókjából kiránczigtalt mosóruhában, bekötött fejfel a folyosón álltak; Viktória mögött két kis leánya.

— Szent Isten! már dörömbölnék a kapun! — jajgatott Starkenbachné.

— Elveszünk, ha nem tartóztatja fel őket senki! — kiáltott Áda, — elvágják utunkat az istálló felé!

Ferencz egy pillanatig gondolkozott. — Én feltartóztatom őket, beszélek velök az erkélyről; de apa, azután megtartsd az ígéretet, melyet nekik adok, — tette hozzá majdnem fenyegető hangon.

Arról jót állok én! — biztosítá őt Viktória. — Előre, előre! — sürgeté őket Starkenbach és előre tolt a nejét.

Áda urára tekintett, föléledt benne gyorsan kialakult szerelmének emléke, elfogta az asszonyi érzékenység és férje nyakába borult. — Menj szívem, az Isten áldjon! — szólt Ferencz elfulladt hangon. — Ha téged ezen vadak durva támadásainak kitéve látnálak, jobban fájna nekem a halálnál. Ha viszontlátjuk egymásá, minden feledve lesz; Isten veled!

Szeliden kibontakozott ölelő karjából; a másik perczen már magával ragadta őt apja.

Csakhamar az istálló előtt voltak, a hol Looner lázas türelmetlenséggel várt reájok. Starkenbach elsőnek ugrott fel a kocsira, hogy kedves életét megmentse; neje tehetetlen volt rémületében, a gyermekek sirtak, Áda zokogott. Egyedül Viktória őrizte meg nyugalmát, ő segített valamennyinek a felszállásnál. Figyelmeztette gyermekeit, hogy fogadjanak szót öreg szüleinek, mint neki és megcsókolta feléje hajló szöke fejcskéküket. — Hogyan tekinthette valaha nyügnék a gyermekeket? — kérdezte magától, midőn puha kacsókat nyakán érezte és édes hangjaikat hallotta, midőn zokogva kérték anyjukat, hogy ne hagyja el őket.

— En itt maradok, — mondá határozottan, midőn atyja szitkozódva figyelmeztette, hogy üljön fel.

— I-itt? — sikoltott Starkenbachné rémülten.

— Légy nyugodt, jól elrejtőzöm. De szégyenleném magamat, ha egészen elhagyatva maradna itt az a férfi, a ki magát értünk áldozza.

— Gyermekek! — sikoltott újból anyja és olyan arcot mutatott, mintha ki akarna ugrani.

— Hadd a bolondját! — szólt őt erővel visszatartva Starkenbach.

— Hajts az örögbel! — parancsolt a kocsisnak, és a lovak megindultak és vágatva repültek tova.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Jókai esküvője.

Budapest, szept. 15. (Saj. tud. táv.) Néhány hete kapta a hír szárnyára, hogy Jókai Mór házasodik s Nagy Bella drámai szendével készül egybe kelni. E hirt annak idején megczáfolták, most azonban valóra vált. Az esküvő hírét ugyan a könyvatosok most is misztifikáczióknak mondják, de positiv oldalról határozottan fenntartják. Jókai Mór Nagy Bellával csak polgári esküt kötött a menny-asszony izraelita vallása miatt. Az új pár holnap kél nászutra.

A párisi kiállítás ellen.

Berlin, szept. 15. A párisi kiállítás elleni mozgalom egészen megszűnt. A nagyiparosok ugyanis erős ellenmozgalmat indítottak s nyíltan hangoztatták, hogy érdekeiket nem vetik alá a politikának.

Az árvizek.

Bécs, szept. 15. Az éjszaka folyamán a Duna 24 cm.-rel áradt. Ma reggel a vizállás 441 cm.-rel haladta meg a rendes vizállást. A dél-német gőzhajózási társaságnak a Praterquai-n lévő raktára viz alatt van.

Pozsony, szept. 15. Városunkat árvízveszély fenyegeti. A Duna állása három nap alatt több mint négy méterrel emelkedett. Felső-Ausztriából érkező távirati jelentések szerint az 1894-iknél nagyobb vizállás várható. A város minden óvintézkedést megtett. Az alacsonyabban fekvő városrészek lakóit figyelmeztették a közeledő veszedelemre, a Duna mellett lévő raktárakat kiürítették. A hidászok készenlétben vannak. A mostani vizállás 540 cm. 600 cm.-nél a víz helyenkint elárasztja a partot.

München, szept. 15. Az Isar az éj folyamán tovább apadt. Minthogy az idő állandóan derült és a felső-bajorországi Alpesekek vidékén nem várható újabb fenyegető csapadék, remélhető, hogy a nagy veszély már elmúlt. A part leginkább veszélyeztetett pontjain folytatják a védőmunkálatokat. Azt a hírt, hogy Tölzben a krankenheil-tölzi nagy hid leszakadt, nem erősítik meg. Tegnapelőtt sikerült eltávolítani azokat a fatörzseket, a melyeket a víz magával sodort és a melyek a hidat nagy veszedelemmel fenyegették. (M. T. I.)

A franciaországi események.

Páris, szept. 15. A Matin értesülése szerint a minisztertanács elvben Dreyfus megkegyelmezése mellett foglalt állást. A megkegyelmezésről szóló dekrétumot állítólag kedden, e hó 19-én fogják aláírni. Ugyanez a lap jelenti, hogy a rendőrség most azzal a tervvel foglalkozik, hogy Guérin ellentállását végkép megtörje. Sok vidéki lap Dreyfus megkegyelmezését kívánja.

A Figaró szerint a katonatisztek is kívánják Dreyfus megkegyelmezését. Ugyancsak a Figaró szerint az összeesküvés ügyében több vádat fognak beszüntetni, mint eddig hitték, mert az államügyészség csak azokat a vádlottakat akarja az állami törvényszék elé állítani, a kik ellen komoly terhelő adatokkal rendelkeznek.

Páris, szept. 15. Nantesban az antiszemita liga, a nacionalista liga és a rojalista ifjuság ligájában ellen bírói vizsgálatot indítottak. St. Etienneben két antiszemita ujság helyiségében és az antiszemita ligának néhány tagjánál házmotózást végeztek. (M. T. I.)

A montenegrói fejedelem üdvözlése.

Konstantinápoly, szept. 15. Arra az ágyulövésre vonatkozólag, a melylyel az orosz állomáshajó a montenegrói fejedelmi párt a bujkderei orosz nagykövetségi palotában tett látogatása alkalmával üdvözölte, utólag híre jár, hogy ez az ügy mégis csak kölcsönös magyarázatok tárgya volt. Hír szerint a pétervári török nagykövet is kapott erre vonatkozólag távirati utasítást. Orosz részről az üdvözlő lövést azzal okolják meg, hogy a látogatás az orosz nagykövetségen, tehát ugyszólván orosz területen történt, továbbá, hogy Bujkdere nem

tartozik a konstantinápolyi kikötőhöz és végül, hogy az üdvözlés a szultán vendégének, tehát közvetve magának a szultánnak szólt. Erre Törökország, mivelhogy a dolog kényes természetű volt és minden félreértésnek elejét akarták venni, nem feszegette tovább ezt az ügyet. (M. T. I.)

Tifuszjárvány Madridban.

Madrid, szept. 15. Itt 59 tifuszszerű megbetegedést konstatáltak. A halandóság igen csekély arányu. (M. T. I.)

A pestis.

London, szept. 15. A Timesnek jelentik a Fokvárosból tegnapi kelettel: Schreiner miniszterelnök értesítette a törvényhozó tanácsot, hogy a Delagoa-öböl közelében a partvidéken 42 pestises megbetegedést konstatáltak, melyek mind halállal végződtek.

Oporto, szept. 15. A kormány főnntartja az egészségügyi kordont, mert szükségesnek tartja. (M. T. I.)

Transzvál.

London, szept. 15. A Daily News-nak jelentik fokvárosból tegnapi kelettel: Ezer ember azzal foglalkozik, hogy a pretóriai védőműveket megerősítse. Védőárkokat és földműveket építenek. (M. T. I.)

Pretória, szept. 15. A Reuter-ügynökségnek jelentik mai kelettel: A volksraad két házának tegnap délutáni zárt ülése hat óráig tartott. Krüger elnök négy óraker távozott az ülésről és nem jött vissza többé. Hír szerint a kormány holnap reggel véglegesen megszövegezi az Angliának adandó választ és a volksraad elé terjeszti. Híre jár továbbá, hogy Oranje szabadállam kormánya nagy befolyást gyakorolt a válasz szövegezésére és hogy különösen nagy súlyt vetettek az 1884-iki egyezmény főntartására. A helyzetet este már nem ítélték meg olyan kedvezően, mint délelőtt. (M. T. I.)

London, szept. 15. A Timesnek jelentik Párisból tegnapi kelettel: Hír szerint Delcassé külügyminiszter utasította a pretóriai francia főkonzult, hogy egész befolyásával odahasson, hogy Krüger elnök Chamberlain javaslatait elfogadja. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Pályázat katonai szállításokra. A félegyházai, gyulai, jászberényi, debreczeni, zilahi és borosjenői honvéd állomáson levő csapatok számára 1900. évi január hó 1-től 1900. decz. hó 31-ig terjedő egy év alatt szükséges kenyér, a debreczeni honvéd állomáson ugyanezen idő alatt szükséges zab és a gyulai honvéd állomáson 1900. évi január hó 1-től 1900. évi augusztus hó 31-ig szükséges zab szállításának biztosítása végett a félegyházai állomásra nézve Félegyházán október hó 6-án, a gyulai és jászberényi állomásra nézve Gyulán október hó 17-én, a debreczeni állomásra nézve Debreczenben október hó 10-én, a zilahi állomásra nézve Zilahon október hó 12-én és a borosjenői állomásra nézve Boros-Jenőn október hó 19-én zárt írásbeli ajánlatok útján versenytárgyalás fog tartatni.

A teljes szövegű árlejtési hirdetmény, valamint a szállítási feltételek füzetei a budapesti

I. honvéd-kerületi parancsnokság, a félegyházi, jászberényi, zilahi és borosjenői állomás parancsnokság és az érdekelt ezredek bizottsági iródaiban megtekinthetők.

Bakancs-szállítás a kisiparnak. A hazai kisipar legelterjedtebb ágának a cipésziparnak tudvalevően a katonaság részére való szállítás a fő éltetője s ez okból évről-évre nagy várakozással néznek az érdekelt körök a szállítás ügyének eldöntése elé. A közös hadsereg részére elenyészően csekély mennyiséget rendelnek magyar kisiparosoknál, míg ellenben a honvédség évről-évre nagybőnyiségű lábbelit csináltat a kisipar utján. Mint értesülünk, a honvédelmi miniszterium elhatározta, hogy az 1900-ik évben összesen huszezer pár bakancsot és könnyű cipőt rendel a hazai kisiparosoknál s e mennyiség elosztására nézve javaslatokat kért a kereskedelmi és iparminis-
teriumtól. A kamarák természetesen készséggel vállalkoznak e munka ellátására, azonban több kamara elhatározta, hogy felirat intéztessék a kormányhoz, melylyel a honvédség összes lábbeli szükséglete és a közös hadsereg ebbeli szükséglete Magyarországra eső részének szállítása kizárólag a kisipar számára reklamál-
tassék.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 15.

Az irányzat szilárd.

Osztrák hitel	373.—
Magyar hitel	385.50
Allamvasut	847.75
Rimamurányi	845.58
Magyar jelzálog	244.50
Salgótarjáni	341.—

Wagon-kölcsön	628.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	853.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Délivasut	65.08

Határidők.

Budapest, szeptember 15.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 40,000, mm. forgalom mellett az árak —
rral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	8.45
Buza áprilisra	8.79
Tengeri szept.	5.04
Uj tengeri	5.12
Rozs okt.	6.58
Zab okt.	5.16
Káposzta, repce, aug.	11.80

Bécs, szeptember 15.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	373.—
Magyar hitel	384.—
Allamvasut	847.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. szeptember 15-én

Magyar aranyjárdék 4%	117.75
Magyar koronajárdék	95.80
Magyar vasuti kölcson aranyban 4,1/0%	120.25
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2,1/0%	101.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	100.20
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	93.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	99.75
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcson	163.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	140.—
Osztrák járadék papirban	99.75
Osztrák járadék ezüstben	99.75
Osztrák járadék aranyban	117.75
Osztrák korona járadék	100.25
Osztrák államsorsjegyek	187.—
Osztrák magyar bankrészvény	903.—
Magyar hitelbankrészvény	883.70
Osztrák hitelintézeti részvény	371.—

Párisi vista	347.25
20 frankos arany (Napoleon d'or)	90.57
Németbirodalmi márka	58.40
London vista	120.60
20 márkás arany	11.76

Bérlet-csere. Páros bérlet!

NAGYVARADI SZINKÖR.

Evad bérlet 136. szám. Kisbérlet 136. szám.
(Páros sz.) (Páros sz.)

Ma szombaton, szeptember hó 16-án,
a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

FAUST.

Nagy opera 5 felvonásban.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sor 1 forint. IX—XI sor 80 krajczár. Zártszék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap vasárnap, szeptember hó 17-én

Délután fél négy órakor. Fél helyárrakkal:

HIMFY DALAI.

Este 7 órakor. Rendes helyárrakkal:

AZ ÖRDÖG PILULÁI.

Látványos bohóság 3 felvonásban, 15 képben, énekkel és tánczccal.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1899. évi május 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
V. v.		Sz. v.		Sz. v.		Th. v. sz. sz.		V. v.		Sz. v.		Sz. v.		V. v.	
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 00				
V.-Velenceze	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya	4 42	3 43	Ósi	6 09	2 51	Déva-Ványa	4 37	3 03				
Félix-Fürdő	4 32	3 13	Szudrics	5 09	3 12	Uj-Palota	6 24	3 05	Körös-Ladány	5 13	4 12				
Kardó	4 50	3 27	Belényes	5 37	3 52	Gyires	6 41	3 17	Szeghalom	5 40	4 23				
Magyar Gyepes	5 50	4 17	Sonkolyos	5 58	4 15	Körösszeg	7 02	3 36	Vésztő	6 12	5 02				
Tasádfő	6 07	4 31	Belényes-Ujlak	6 10	4 27	Szakál	7 39	4 05	Kót	6 38	6 05				
Drág-Cséke	6 30	4 45	Borz	6 19	4 37	Nagy-tóti	7 55	4 21	Iráz	6 52	6 26				
Magyar-Cséke	6 50	4 55	Sólyom	6 35	4 58	Komádi	8 25	4 32	Komádi	7 10	7 59				
Dused	7 05	5 12	Gyanta	6 56	5 19	Iráz	8 42	4 49	Nagy-tóti	7 22	7 15				
Szombatság-Rogoz	7 46	5 47	Hollód	7 10	5 34	Kót	9 19	5 14	Szakál	7 48	7 42				
Hollód	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz	7 31	6 03	Vésztő	9 44	5 32	Körösszeg	8 11	8 19				
Gyanta	8 12	6 11	Dused	7 55	6 34	Szeghalom	10 34	6 13	Gyires	8 33	8 33				
Sólyom	8 38	6 36	Magyar-Cséke	8 07	6 49	Körös-Ladány	11 —	6 31	Uj-Palota	8 47	8 56				
Borz	8 53	6 50	Drág-Cséke	8 26	7 17	Déva-Ványa	12 03	7 21	Ósi	9 03	9 19				
Belényes-Ujlak	9 05	7 01	Tasádfő	8 40	7 33	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 34				
Sonkolyos	9 18	7 13	Magyar-Gyepes	8 54	7 50										
Belényes	10 04	7 47	Kardó	9 27	8 31										
Szudrics	10 27	8 09	Félix-Fürdő	9 40	8 45										
Lunka-Rézbánya	10 56	8 34	V.-Velenceze	10 01	9 09										
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19										

Székelyhid—Margitta				Margitta—Székelyhid					
V. v.		V. v.		V. v.		V. v.			
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45				
Apátkeresztur	10 46	8 41	Monos-Petri	4 46	4 56				
V.-Ábrány	11 03	8 55	V.-Ábrány	4 57	5 08				
Monos-Petri	11 16	9 06	Apátkeresztur	5 13	5 26				
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid érk.	5 54	6 07				

Füüdő-vonatok.													
Menetdíj krban állami vasuton			Szept. 15-ig			Szept. 15-ig			Szept. 15-ig			Menetdíj közutiu	
I. o.	II. o.	III. o.	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Szept. 15-ig
—	—	—	9 05	11 27	5 38	—	—	10 23	—	—	—	—	—
30	—	—	9 12	11 32	5 44	7 25	9 14	10 28	—	—	—	—	—
—	10	—	8 55	11 17	5 28	7 11	9 00	10 13	—	—	—	—	—
40	22	15	8 42	11 04	5 15	6 58	8 42	10 —	—	—	—	—	—
40	22	15	8 38	11 —	5 11	6 54	8 38	—	—	—	—	—	—
40	22	12	8 20	10 42	5 01	6 43	8 23	9 53	—	—	—	—	—

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelentik.
A *-gal jelzettek feltételes megálló helyek.